

ਇਕ ਆਖ਼ਰੀ ਗੱਲ

(28:11-31)

ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਲੜੀ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਹੀ ਹੈ। ਜਦ ਪੌਲੁਸ ਅਫ਼ਸੂਸ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, ‘... ਮੈਨੂੰ ਰੋਮ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 19:21ਅ)। ਰੋਮ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਉਹਨੇ ਸਪੇਨ ਜਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਫੇਰ ਕਿਹਾ, ‘ਮੈਂ ਆਸ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਭਈ ਉੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਤੁਹਾਡਾ ਦਰਸ਼ਣ ਕਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਕੁਝ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਥੋਂ ਉੱਧਰ ਨੂੰ ਪੁਚਾਇਆ ਜਾਵਾਂ’ (ਰੋਮੀਆਂ 15:24)। ਪੌਲੁਸ ਜਦ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਦਲੇਰੀ ਦਿੱਤੀ, ‘ਹੌਸਲਾ ਰੱਖ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਤੈਂ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਸਾਖੀ ਦਿੱਤੀ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਨੂੰ ਰੋਮ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਖੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ’ (ਰੋਮੀਆਂ 23:11ਅ)। ਰੋਮ ਦੇ ਤੂਫ਼ਾਨੀ ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਇਕ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ‘ਪੌਲੁਸ, ਨਾ ਡਰ! ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਜੇ ਤੂੰ ਕੈਸਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇਂ’ (27:24ਓ)।

ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ, ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 28:11-31 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪੁੱਜ ਹੀ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਕੈਸਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਲੋਣ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਲਾ ਉਹਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਜਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਭਲਾ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਸੀ? ਪਰ ਲੂਕਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਕਿ ‘ਉਹ ਪੂਰੇ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਆਪਣੇ ਭਾੜੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਜੋ ਉਹ ਦੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਆਦਰ ਭਾਉ ਕਰਦਾ। ਅਰ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਅੱਤ ਦਿਲੇਰੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਿਖੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ’ (28:30, 31)। ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਅੰਤ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਹੈ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ‘ਰੁੱਖ’ ਅੰਤ ਲੜੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਲਾ ਲੂਕਾ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਲੜੀ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਹਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਾ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇ? ਭਲਾ ਉਹਨੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਲੜੀ ਲਿਖੀ ਜੋ ਗੁਆਚ ਚੁੱਕੀ ਸੀ? ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਲੂਕਾ ਨੇ ਤੀਜੀ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖਣ ਦੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਲੂਕਾ ਨੇ

ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਇਵੇਂ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਦੇ ਮੁਕਾਇਆ? ਲੂਕਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇੰਜੀਲ ਰੋਮ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੀ ਅਤੇ ਫੈਲੀ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖੀਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਅੰਤ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਕ ਜੈਕਾਰਾ ਲੱਗੇਗਾ! ਹਰ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਖੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ!

ਆਖ਼ਰੀ ਅਇਤਾਂ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦ ‘ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ’ ਹੈ: ‘ਤਾਂ [ਪੌਲੁਸ] ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਆਪਣੇ ਭਾੜੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਜੋ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਆਦਰ ਭਾਓ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਅੱਤ ਦਿਲੇਰੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ।’ ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਆਇਤ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, NASB ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹਨੂੰ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਅਹਿਮ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਭਾਵ ਰੋਮੀ ਹਾਕਮਾਂ, ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ। ਯਿਸੂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਈ! ਤੁਸੀਂ 30 ਅਤੇ 31 ਆਇਤਾਂ ਉਵੇਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹੋ ਜਿਵੇਂ ਲੂਕਾ ਨੇ ਲਿਖੀਆਂ ਭਾਵ ਮਜ਼ੇ ਲੈ ਲੈ ਕੇ!

‘ਆਖ਼ਰੀ ਗੱਲ’ ਮੂਲ ਵਿਚ ‘ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ’ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਆਓ ਇਸ ਪਾਠ ਵਿਚ ਉਸ ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰੇਕ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦੇ ਬਾਅਦ 11 ਤੋਂ 31 ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ।

ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਇਕ ਆਖ਼ਰੀ ਗੱਲ (28:11-16)

ਦੇਰੀ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਬਿਨਾਂ (ਆਇਤ 11)

ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਮਿਲੇਤੁਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ (ਆਇਤ 11ਓ), ਸ਼ਾਇਦ ਨਵੰਬਰ, ਦਿਸੰਬਰ ਅਤੇ ਜਨਵਰੀ ਗੁਜ਼ਾਰੇ। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਖੁਦਾ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤਕ ਟਾਪੂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਭਲਾ ਇਹ ਵਕਤ ਪੌਲੁਸ ਲਈ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਸੀ? ਭਲਾ ਇਹ ਆਪਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੁਨਰਾਂ ਦੀ ਧਾਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵਕਤ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੈਸਰੀਆ ਵਿਚ ਇਸ ਰਸੂਲ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਦੌਰਾਨ ਜੰਗ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ? ਭਲਾ ਖੁਦਾ ਉਸ ਟਾਪੂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਸੀਹੀ ਬਣਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ? ਖੁਦਾ ਦਾ ਮਕਸਦ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ।

ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਬਿਨਾਂ (ਆਇਤ 11)

ਸਿਆਲ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਰੋਮੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਜੂਲੀਅਸ ਨੇ ਜਿਹਦੇ ਉੱਤੇ ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਮ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ, ਸਿਕੰਦਰੀਆ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਥਾਂ ਰਾਖਵੀਂ ਕਰ ਲਈ ਸੀ (27:6; 28:11)। ਇਹ ਜਹਾਜ਼ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਟਾਪੂ ਦੇ ਉੱਤਰ-

ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਤੇ ਭੂ-ਮੱਧ ਸਾਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਬੰਦਰਗਾਹ, ਸ਼ਾਇਦ ਵੇਲੇਟਾ ਤੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਿਆਲ ਕਰਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਰੁਕਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਦਿਨ ਹੋਰ ਲੱਗ ਜਾਣੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਦਾ ਮਾਲਕ ਇਸ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ, ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਫੇਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।^੧

ਉਸ ਜਹਾਜ਼ ਬਾਰੇ ਲੂਕਾ ਨੇ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਟਿੱਪਣੀ ਜੋੜੀ: ‘ਜਿਹਦਾ ਪਤਾ ਦੇਉਸਕੂਰੀ ਸੀ’ (ਆਇਤ 11ਅ)। ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਦੇਉਸਕੂਰੀ’ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ‘ਜਿਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ।’ ਯੂਨਾਨੀ-ਰੋਮੀ ਮਿਥਿਹਾਸ ਮੁਤਾਬਕ ਕੈਸਟਰ ਅਤੇ ਪੌਲੁਕਸ (ਵੇਖੋ KJV) ਜਿਉਸ (ਜੁਪੀਟਰ) ਦੇ ਜੁੜਵਾਂ ਪੁੱਤਰ ਸਨ।^੨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਲਾਹਾਂ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।^੩ ਸਿਕੰਦਰੀਆ ਵਾਲੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪਾਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਉੱਕਰ ਕੇ ਰੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਲੂਕਾ ਦੀ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸੀ;^੪ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੱਲ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦੇ (ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ) ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਪੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿਕੰਦਰੀਆ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਲਈ ਕਥਿਤ ਸਮੁੰਦਰੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਉਸ ਸੱਚੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸਨ ਜੋ ‘ਇੱਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੱਭੇ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਹੈ’ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8:6ਓ; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 27:24 ਵੀ ਵੇਖੋ)।

ਮੌਸਮ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਬਿਨਾਂ (ਆਇਤਾਂ 12, 13)

ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ, ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 27:4)। ਹੁਣ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੱਡੀ ਔਕੜ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ ਸੀ। ਜਹਾਜ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਸਲੀ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੈਰਾਕੂਸ ਤਕ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਸੱਠ ਮੀਲ ਗਿਆ।^੫ ਲੂਕਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ‘ਸੈਰਾਕੂਸ ਵਿਚ ਉਤਰ ਕੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਰਹੇ’ (28:12)। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਦਿਆਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਲੱਗ ਗਏ, ਪਰ ਉਹ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੇ ਤੰਗ ਸਮੁੰਦਰੀ ਰਾਹ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਖਾਵੀਂ ਹਵਾ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਤੰਗ ਸਮੁੰਦਰੀ ਰਾਹ ਜਵਾਰ ਭਾਟਿਆਂ ਅਤੇ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ।^੬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੌਢੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਅਗਲੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸੱਤਰ ਮੀਲ ਤਕ ਵਹਾ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹਵਾ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।

ਅਖੀਰ ਉਹ ਸੈਰਾਕੂਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ। ‘ਉੱਥੋਂ ਚੱਕਰ ਖਾ ਕੇ^੭ ਰੋਗਿਉਮ ਵਿਚ ਆਏ’ (ਆਇਤ 13ਓ) ਜੋ ਇਟਲੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸੀ। ਰੋਗਿਉਮ ਤੋਂ ਉਹ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੋ ਸੌ ਮੀਲ ਦੂਰ ਵਪਾਰਕ ਬੰਦਰਗਾਹ ਪਤਿਉਲੇ ਪਹੁੰਚੇ। ‘ਇਕ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਦੱਖਣ ਦੀ ਪੌਣ ਵਗੀ’ (ਆਇਤ 13ਅ) ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਫ਼ਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਸਕੇ। ਇਟਲੀ ਦੇ ਪੱਛਮੀ ਕੰਢੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਹ ‘ਇਹਦੇ ਦੱਖਣ ਪੌਂਪਈ ਨਗਰ ਦੇ ਪੁੰਏ ਵਾਲੇ ਪਹਾੜ (ਵੇਸੁਵਿਏਨਾਈਟ) ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ’ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲੇ ਹੋਣਗੇ।^੮ ‘ਦੂਜੇ ਦਿਨ [ਉਹ] ਪਤਿਉਲੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ’ (ਆਇਤ 13ਬ)।

ਪਤਿਉਲੇ ਜੋ ਨੈਪੁਲਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਵਿਚ ਸੀ, ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੋਮੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਸੀ। ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਇਸ ਵਿਅਸਤ ਬੰਦਰਗਾਹ ਤੇ ਉਤਰ ਗਏ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੋਮ ਤਕ ਪੰਝਹੱਤਰ ਮੀਲ ਪੈਦਲ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਭਰ ਦੀ ਰੋਕ ਦੇਕ ਦੇ ਬਿਨਾਂ (ਆਇਤ 14, 15)

ਭਲਾ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਗਏ ਹੋ ਜਿੱਥੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਬੜੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਡਰ ਗਏ ਹੋਵੋ? ਪਤਿਉਲੇ ਬੰਦਰਗਾਹ ਤੇ ਖਲੋਤਾ ਪੌਲੁਸ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਭੁੱਭਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ (ਆਇਤ 15 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਵੇਖੋ)। ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਰੋਮ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦੇ ਜੰਗੀ ਬੇੜੇ ਖੜੇ ਸਨ। ਕੋਲ ਹੀ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਸਨ ਜੋ ਰੋਮ ਦੇ ਭੌਤਿਕਵਾਦ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਹਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਫਿਕਰ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਰੋਮ ਵਿਚ ਇਕ ਕੈਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਵੇਗਾ, ਫਿਰ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਭਾਈ ਉਹਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਗੇ।¹⁰

ਖੁਦਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ‘ਦਿਆਲਗੀਆਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਸਰਬ ਦਿਲਾਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਵਰ’ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:3ਅ)। ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਪਤਿਉਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ‘ਭਾਈਆਂ’ (ਆਇਤ 14ੳ) ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰੋਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੰਦਰਗਾਹ ਸ਼ਹਿਰ ਤਕ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ‘ਇਕ ਸਾਤਾ’ (ਆਇਤ 14ਅ) ਰਹਿਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਪੌਲੁਸ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਅਗਲੇ ਐਤਵਾਰ ਰੋਟੀ ਤੋੜਨ ਲਈ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹੇ।¹¹ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪੂਰੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਜਦ ਪੌਲੁਸ ਉਸ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੈਦਾ ਵਾਂਗ (27:3) ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਰੋਮ ਦੇ ਐਨਾ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰੋਮੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਜੂਲੀਅਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣਾ ਸਫ਼ਰ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਇਕ ਭੇਤ ਹੈ। ਭਲਾ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਸੀ? ਭਲਾ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜੀ ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੂਫ਼ਾਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਖੁੱਸ ਗਿਆ ਸੀ? ਭਲਾ ਉਹ ਰੋਮ ਤੋਂ ਕੋਈ ਫ਼ਰਮਾਨ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਸੱਤ ਦਿਨ ਤਕ ਠਹਿਰਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਉਹਨੇ ਪੌਲੁਸ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਹਮਦਰਦੀ ਕਰਕੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਰੁਕਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਰਸੂਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੰਜੀਲ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਮਸੀਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।¹²

ਪਤਿਉਲੇ ਵਿਚ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ, ਰੋਮ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਓਸੇ ਵੇਲੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ (ਆਇਤ 15)। ਰੋਮੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਰੋਮ ਵਿਚ 26 ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤੇ; ਉਹ ਦੋਸਤ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁੱਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਹੋਣਗੇ।

ਬੰਦਰਗਾਹ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਰੁਕਣ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੱਪੀਅਨ ਰਾਹ 'ਚੋਂ' ਦੀ, ਜੋ ਰੋਮੀ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ, ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਨਿੱਕਲ

ਗਏ।¹³ ਅੱਧਾ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਫ਼ਦ ਮਿਲਿਆ। ਲੂਕਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, ‘ਉੱਥੋਂ [ਰੋਮ ਤੋਂ] ਭਾਈ ਲੋਕ ਸਾਡੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਅੱਪੀਫੋਰਮ¹⁴ ਅਤੇ ਤ੍ਰੈ ਸਰਾਵਾਂ¹⁵ ਤੀਕਰ ਸਾਡੇ ਮਿਲਣ ਨੂੰ ਆਏ’ (ਆਇਤ 15ਓ)। ਅਪਿਉਸ ਰਾਹ ਤੇ ਮੁਸਾਫ਼ਰਾਂ ਲਈ ਅਰਾਮ ਘਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਕਈ ਵਪਾਰਕ ਅਦਾਰੇ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਇਕ ਅਰਾਮ ਘਰ ਅਪਿਫੋਰਮ ਸੀ ਜੋ ਰੋਮ ਤੋਂ ਤਰਤਾਲੀ ਮੀਲ ਸੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ, ਤਿੰਨ ਸਰਾਂ ਨਾਮ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਸ ਕੁ ਮੀਲ ਸੀ।¹⁶

ਆਇਤ 15 ਵਿਚ ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਮਿਲਣ’ ‘ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦ ਸੀ, ਜੋ [ਪੌਲਸ ਨੂੰ] ਲੈਣ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਗਿਆ ਸੀ।’¹⁷ ਇਕ ਨਾਇਕ ਵਾਂਗ ਸਵਾਗਤ ਹੋਣ ਤੇ ਪੌਲਸ ਦਾ ਖੱਫ਼ ਨਿੱਕਲ ਗਿਆ ਸੀ! ਲੂਕਾ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ‘ਪੌਲਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤਸੱਲੀ ਪਾਈ’ (ਆਇਤ 15ਅ)। ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਦੋਸਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਮੈਂ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਰੋਮ ਲਈ ਸਫ਼ਰ ਫੇਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿੰਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹੋਵੇਗਾ: ਚੌਕਸ ਰੋਮੀ ਸਿਪਾਹੀ, ਉਦਾਸ ਕੈਦੀ ਅਤੇ ਮੁਸਕੁਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮਸੀਹੀ ਅਪਿਉਸ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਸਨ! ਲੂਕਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ‘ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਰੋਮ ਨੂੰ ਆਏ’ (ਆਇਤ 14ਏ)।

ਧਮਕੀ ਦੀ ਹੁਵਾਕਟ ਦੇ ਬਿਨਾਂ (ਆਇਤਾਂ 14, 16)

ਲੂਕਾ ਨੇ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦਿਆਂ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਕਿ ‘ਜਾਂ ਅਸੀਂ¹⁸ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ¹⁹ ਤਾਂ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਿਪਾਹੀ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅੱਡ ਰਹਿਣ²⁰ ਦੀ ਪਰਵਾਨਗੀ ਹੋਈ’ (ਆਇਤ 16)। ਆਮ ਕੈਦ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਜਕੜੇ ਹੋਏ (ਆਇਤ 20) ‘ਭਾੜੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ’ (ਆਇਤ 30)²¹ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰੱਖ ਕੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਮੰਜੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ।

ਪੌਲਸ ਅਖੀਰ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਉਹਦੀ ਬੜੀ ਖ਼ਾਹਿਸ ਸੀ। ਕੈਦ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਦਿਆਂ²² ਉਹਨੇ ਕੀ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕੀ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ? ਆਮ ਵਾਂਗ, ਲੂਕਾ ਦਾ ਵਿਰਤਾਂਤ ਸਾਡੀ ਜਿਗਿਆਸਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪੌਲਸ ਉੱਥੇ ਇਕ ਸੈਲਾਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਲਈ ਇਕ ਗਵਾਹ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੀ (23: 11)। ਪਰ ਆਓ ਅਸੀਂ ਪੌਲਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਲਾਹੁਣ ਯੋਗ ਚੁਣੌਤੀ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਅੱਪੀਅਨ ਰਾਹ ਤੇ ਟੁੱਟੇ ਫੁੱਟੇ ਪੱਥਰਾਂ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਉਸ ਰਾਹ ‘ਚੋਂ’ ਦੀ ਗਿਆ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਪੌਲਸ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੁੱਤਪ੍ਰਸਤ ਮੰਦਰਾਂ ਦੇ ਖੰਡਰ ਵੇਖੇ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੋਣਗੇ। ਮੈਂ ਮੰਚ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੰਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਪਾਰਕ, ਸਮਾਜਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕੇਂਦਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਸ ਸੁਨਹਿਰੇ ਮੀਲ-ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਵੀ ਛੂਹ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਦੂਰੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ

ਪਲਾਤੀਨ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨੀਰੇ ਦਾ ਮਹਿਲ ਸੀ।

ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਦ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਰੋਮ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਪਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ‘ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਦੇਵੀ’ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਭੀੜ ਭਾਵ ਤਾਕਤਵਰ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੋ ਉਸ ਸਾਮਰਾਜ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਆਲਸੀ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਜੋ ਮੁਫਤ ਭੋਜਨ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੀ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਮਨ 'ਚ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ। ਰੋਮ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ!

ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰਾਂ ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੁਦਾ ਲਈ ਇਹ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਕਸਦਾਂ ਵਿਚ, ਸਿਆਸੀ ਰਾਜ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਸੰਘਣੀ ਅਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਸਭ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ ਫੈਲ ਸਕਦੀ। ਹਰ ਰਾਹ ਜੇ ਰੋਮ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਰੋਮ ਤੋਂ ‘ਧਰਤੀ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਤਕ’ (1:8) ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਫਿਰ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਬੜੇ ਹੀ ਅਹਿਮ ਹਨ ਕਿ ‘ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਅਸੀਂ ਰੋਮ ਨੂੰ ਆਏ’ (ਆਇਤ 28: 14ਅ)। ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਜੋ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਖ਼ੀਰ ਮੁੱਕਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਇਕ ਨਵਾਂ ਚਰਣ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਖਰੀ ਗੱਲ (28:17-29)

ਫੇਰ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਬਿਨਾਂ (ਆਇਤਾਂ 17-23)

ਰੋਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਉਹਦਾ ਤਰੀਕਾ ‘ਪਹਿਲਾਂ ਯਹੂਦੀ ਫਿਰ ਯੂਨਾਨੀ ਦੇ ਲਈ’ (1: 16੯) ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੇਵਕਾਈ ਯਹੂਦੀ ਸਿਨਾਗੋਗ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 17: 1-3)। ਰੋਮ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉੱਥੇ ਦਸ ਸਿਨਾਗੋਗ ਸਨ ਪਰ ਪੌਲੁਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਨਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ (ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਪਛਾਣ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ), ਪੌਲੁਸ ਨੇ ‘ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ’ (28: 17ਅ), ਜੋ ਸਿਨਾਗੋਗਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ, ਗ੍ਰੰਥੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਯਹੂਦੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਸਨ। ਉਹ ਵੇਖਣਾ ਚਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੋ ਨਫ਼ਰਤ ਯਹੂਸਲਮ ਦੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸੀ ਭਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਗੱਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ

ਲਈ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ (ਰੋਮੀਆਂ 9: 1-5; 10: 1)।

ਜਾਂ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਹੇ ਭਰਾਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦੇ ਅਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ²³ ਪਰ ਤਾਂ ਵੀ ਕੈਦੀ ਹੋ ਕੇ ਯਹੂਸਲਮ ਤੋਂ ਰੋਮੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਕੇ ਚਾਹਿਆ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਕਤਲ ਦੇ ਲਾਇਕ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਾਂ ਯਹੂਦੀ ਇਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਲਾਚਾਰ ਹੋ ਕੇ ਕੈਸਰ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਸੋ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਿੰਨਤ ਕੀਤੀ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰੋ ਕਿਉਂ ਜੇ ਮੈਂ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਆਸ²⁴ ਦੇ ਬਦਲੇ ਇਸ ਸੰਗਲ ਨਾਲ ਜਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ²⁵ (28: 17-20)।

ਪੌਲਸ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਹਕੀਕਤਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ: (1) ਉਹਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ; (2) ਰੋਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ; (3) ਉਹਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਸ ਲੜੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ, ਅਸੀਂ ਹਰ ਸੰਭਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਣ ਲਈ 23:26-30 ਅਤੇ 25: 14-21 ਦੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਪੌਲਸ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ (ਅਤੇ ਸਾਖ ਪਾਉਣ ਲਈ) ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: (1) ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਲਿਆ। ਉਹਨੇ ‘‘ਹੇ ਭਾਈਓ,’’ ‘‘ਆਪਣੀ ਕੌਮ’’ ਅਤੇ ‘‘ਵੱਡਿਆਂ’’ ਕਿਹਾ। (2) ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਬਦਸਲੂਕੀ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਰਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਖੂਨੀ ਭੀੜ ਤੋਂ ਬਚਣ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ‘‘ਰੋਮੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ’’ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। (3) ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮਾੜਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਫਰਕ ਕੀਤਾ। ਬੁਰਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ‘‘ਤੁਸਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ’’ ਦੀ ਥਾਂ ‘‘ਯਹੂਦੀਆਂ’’ ਕਿਹਾ। (4) ਆਪਣੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਸੱਜਣਤਾਈ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦੁਆਇਆ। ਉਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾ ਕੇ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ। ਹਰ ਯਹੂਦੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ‘‘ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਆਸ’’ ਲਈ ਸਤਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਸੀ।

ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਖ਼ਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਪੌਲਸ ਦੀ ਉਹ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਯਹੂਦੀ ਕੌਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ, ਰੋਮ ਵਿਚ ਸਮਰਾਟ ਕਲੌਦਿਉਸ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੌਰਾਨ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਝਗੜਿਆਂ ਕਰਕੇ, ਸਭ ਯਹੂਦੀਆਂ (ਅਤੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ) ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਸੀ (18:2)। ਯਹੂਦੀ ਉਸ ਮੁਸ਼ਕਲ ਘੜੀ ਨੂੰ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਬੜੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਸਹੀ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ‘‘ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆ ਤੋਂ ਤੇਰੇ ਵਿਖੇ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਆਈ, ਨਾ ਭਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਨੇ ਆਣ ਕੇ ਤੇਰੀ ਖਬਰ ਦਿੱਤੀ ਨਾ ਤੇਰੀ ਕੁਝ ਬਦੀ ਸੁਣਾਈ’’ (28:21)। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ

ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਤੋਂ ਪੌਲਸ ਬਾਰੇ ਰੋਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ।²⁶ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ ਨਹੀਂ ਘੱਲਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹਦੀ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੌਲਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲ ਦੂਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ) ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਸਦ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪੌਲਸ ਦੇ ਉੱਥੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੋਰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਫਲਸਤੀਨ ਵਿਚ ਰੋਮੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਧਦੀ ਗੜਬੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਰੋਮੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਪੌਲਸ ਰਸੂਲ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਮਕਸਦ ਬਾਰੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਖ਼ਬਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ! ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ‘‘ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਚੰਗਾ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਭਈ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਸੁਣੀਏ ਜੋ ਤੂੰ ਕੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈਂ ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਮਲੂਮ ਹੈ ਭਈ ਸਭਨੀਂ ਥਾਈਂ ਐਸ ਪੰਥ²⁷ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਆਖਦੇ ਹਨ’’²⁸ (ਆਇਤ 22)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਲਣ ਲਈ ‘‘ਇਕ ਦਿਨ ਠਹਿਰਾਇਆ’’ (ਆਇਤ 23ਓ) ਅਤੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਰੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਬਿਨਾਂ (ਆਇਤਾਂ 23-29)

ਉਸ ਦਿਨ ਪੌਲਸ ਦਾ ਘਰ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ‘‘ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਹਦੇ ਡੇਰੇ²⁹ ਉਸ ਕੋਲ ਆਏ’’ (ਆਇਤ 23ਅ)। ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਰੋਮਾਂਚਿਤ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ! ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਇੰਜੀਲੀ ਸਭਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਰੋਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ (23: 11)!

ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਰਾਜ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਪੌਲਸ ਆਸ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਲੱਗਾ। ‘‘ਅਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਉੱਤੇ ਸਾਖੀ ਦੇ ਕੇ³⁰ ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਦੀ ਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਨਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣ ਲਿਆ ਕੇ (ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ)’’³¹ (28: 23ਏ)। ਉਹ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ‘‘ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਲੈ ਸੰਝ ਤਾਈਂ’’ (28: 23ਸ) ਭਾਵ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤਕ ਦੱਸਦਾ ਰਿਹਾ।³²

ਆਮ ਵਾਂਗ, ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੌਲਸ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਨਹੀਂ: ‘‘ਤਾਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਪਰਤੀਤ ਨਾ ਕੀਤੀ’’ (ਆਇਤ 24)। ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਹੋ ਗਈ ਭਾਵ ਉਹ ‘‘ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਕ ਜ਼ਬਾਨ ਨਾ ਹੋਏ’’ (ਆਇਤ 25ਓ)। ਦਿਨ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਅ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਿਸ ਵੀ ਗਰਮ ਹੁੰਦੀ ਗਈ (ਆਇਤ 29)।

ਦਿਨ ਢਲਣ ਵੇਲੇ, ਪੌਲਸ ਨੇ ਯਸਾਯਾਹ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦਿਆਂ, ਨਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ:

ਤਾਂ ਪੌਲਸ ਦੇ ਇਹ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹੀ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ³³ ਯਸਾਯਾਹ ਨਬੀ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨੀ³⁴ ਠੀਕ ਆਖਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਪਰਜਾ

ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਹ ਅਤੇ ਆਖ ਤੁਸੀਂ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣੋਗੇ ਪਰ ਮੂਲੋਂ ਨਾ ਸਮਝੋਗੇ, ਅਤੇ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖੋਗੇ ਪਰ ਮੂਲੋਂ ਬੁੱਝੋਗੇ ਨਾ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਸ ਪਰਜਾ ਦਾ ਮਨ ਮੋਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਸੁਣਦੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲਈਆਂ ਹਨ, ਮਤੇ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਨ, ਅਤੇ ਮਨ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਮੁੜ ਆਉਣ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਕਰਾਂ (ਆਇਤਾਂ 25੯-27)।

(ਯਸਾਯਾਹ 6:9, 10 ਤੋਂ) ਨਬੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਜਾਣਨ ਦੇ ਖਤਰੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਖੁਦਾ ਦੇ ਪੈਗਾਮ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਕ ਸਮਾਂ ਆਏਗਾ ਜਦ ਉਹ ਐਨਾ ਸਖ਼ਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇਗਾ।

ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕਤ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਦਿਲ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਇਹੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਕਹੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਵਚਨ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਇਆ ਸੀ (ਮੱਤੀ 13: 14, 15; ਮਰਕੁਸ 4: 12; ਲੂਕਾ 8: 10; ਯੂਹੰਨਾ 12: 40 ਵੀ ਵੇਖੋ)। ਇਹਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਇਹ ਆਇਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜੋ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ (ਰੋਮੀਆਂ 11:8)। ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 8:26, 27 ਚੌਥੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ;³⁵ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਦਿਲ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਹੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 21-25 ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦਾ ਪਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ 70 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਰੋਮੀਆਂ ਨੇ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਈ ਲੋਕ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 28 ਅਧਿਆਇ ਇਕ ਲੋਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ‘‘ਪੱਕਾ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ’’³⁶ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ‘‘ਯਹੂਦੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਆਖਰੀ ਗੰਭੀਰ ਚਿਤਾਵਨੀ’’ ਸੀ।³⁷ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਸਹੀ ਹੋਣ।³⁸

ਯਸਾਯਾਹ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘‘ਜੇ ਇਹ ਜਾਣੇ ਭਈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਇਹ ਮੁਕਤੀ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਘੱਲੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸੁਣ ਵੀ ਲੈਣਗੀਆਂ’’ (ਆਇਤ 28)। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਚਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਕਬੂਲ ਕਰਨਗੇ। ‘‘ਇਤਿਹਾਸ ... ਇਸ ਰਸੂਲ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਸੁਣਨਗੇ।’’³⁹ ਪਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ $v\{z\}k$ ਹੋਵੇ ਭਾਵ ਉਹ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਹੁਣ ‘‘ਪਹਿਲਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼’’ ਉਹਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।⁴⁰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪੱਤਰੀਆਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰੀ (1 ਅਤੇ 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਅਤੇ ਤੀਤੁਸ) ਵਿਚ ‘‘ਪਹਿਲਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ’’ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਹਾਵਰਡ ਮਾਰਸ਼ਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ‘‘ਲੂਕਾ [ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ] ਕਲੀਸੀਆ ਲਈ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।’’⁴¹ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜਾਣ ਤੇ ਗੈਰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਲਿਜਾਣ

ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੀਏ।

ਆਇਤ 28 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾਲ ਸਭਾ ਦਾ ਕੰਮ ਰੁਕ ਗਿਆ। ‘ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਇਹ ਇਕ ਗੱਲ [ਨਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ] ਕਹਿੰਦੇ ਹੀ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ’ (ਆਇਤ 25ਅ) ਸੀ। ਕੁਝ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਵੈਸਟਰਨ ਟੈਕਸਟ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ‘ਅਤੇ ਜਦ ਉਹਨੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ, ਤਾਂ ਯਹੂਦੀ ਆਪੋ ਵਿਚ ਲੜ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ।’

ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਵੀ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਨਾ ਤਾਂ ਯਹੂਦੀ ਉਹਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਥਰਾਅ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਸਕੇ (13:50; 14:5, 19), ਕਿਉਂਕਿ ਰੋਮੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਕੀਤੀ! ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਢੰਗ ਨਿਰਾਲੇ ਹਨ।

ਇੰਜੀਲ ਥਾਰੇ ਆਖਰੀ ਗੱਲ (28:30, 31)

ਬੰਜੀਰਾਂ ਦੀ ਰੋਕ ਟੋਕ ਦੇ ਬਿਨਾਂ (ਆਇਤ 30)

ਲੂਕਾ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਰੋਮ ਵਿਚ ਠਹਿਰਣ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨੂੰ ਸਮੇਟਦਿਆਂ ਹੋਏ ਲਿਖਿਆ, ‘ਤਾਂ ਉਹ ਪੂਰੇ ਦੋ ਵਰ੍ਹੇ ਆਪਣੇ ਭਾੜੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ’ (ਆਇਤ 30ਓ)। ਸਾਨੂੰ ਪੱਕਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਐਨੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਕਿਉਂ ਹੋਈ। ਸ਼ਾਇਦ (ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ) ਉਹਦੇ ਉੱਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਨਾਂਅ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਸੀ। ਜੇ ਵੀ ਕਾਰਣ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ‘ਆਪਣੇ ਭਾੜੇ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ’⁴² ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲੀ ਸੀ ਜਿਹਦਾ ਭਾੜਾ ਰੋਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਚੁਕਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।⁴³

ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖ਼ਾਸ ਹੱਕ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਸਨ (ਆਇਤ 30ਅ) ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕ ਰੋਮੀ ਸਿਪਾਹੀ ਨਾਲ ਦਿਨ ਰਾਤ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਆਇਤਾਂ 16, 20; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 6:20)। ਦਿਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ, ਹਫ਼ਤੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਮਹੀਨੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਤੇ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣ ਅਤੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਸ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਰੋਮ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਕੈਦ ‘ਚ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਹੇਠਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਕੁਝ ਮਕਸਦ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

(1) ਜੇ ਪੌਲੁਸ ਕੈਦ ਵਿਚ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੋਮ ਵਿਚ ਘੱਟ ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਲੀਸੀਆ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਇਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ‘ਦੂਜੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਤੇ ਘਰ’ ਬਣਾਉਣਾ ਉਹਦੀ ਫ਼ਿਤਰਤ ‘ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਰੋਮੀਆਂ 15:20ਓ)। ਉਹਦੀ ਯੋਜਨਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਰੋਮ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਅਤੇ ਉੱਥੋਂ ਸਪੇਨ (ਰੋਮੀਆਂ 15:24) ਅਤੇ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਸੀ।

(2) ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਕੈਦ ਵਧਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਹੋ

ਸਕਿਆ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ‘... ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪਲਟਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭਨਾਂ ਉੱਤੇ ਉਜਾਗਰ ਹੋਇਆ ਭਈ ਮੇਰੇ ਬੰਧਨ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਹਨ’ (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1: 13)। ਪਲਟਣ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਖਾਸ ਦਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਹਨੂੰ ‘ਰਾਜੇ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਮਹਿਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ’ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।⁴⁴ ਹਰ ਚਾਰ ਤੋਂ ਛੇ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਪੌਲੁਸ ਨਾਲ ਬੱਧੇ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਜੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਛੁੱਟੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌਢੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨਾਲ ਚਾਰ ਤੋਂ ਛੇ ਸਿਪਾਹੀ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਉੱਤੇ ਇੰਜੀਲ ਪਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਰਸੂਲ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਵੇਲੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦਾ ਅੰਗ ਰੱਖਿਅਕ ਨਾ ਸੁਣੇ। ਫਿਰ ਜਦ ਪੌਲੁਸ ਅਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਇਕੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਮੌਸਮ ਜਾਂ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਵਕਫੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਮਸੀਹੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ। ਨੌਕਰੀ ਕਾਰਣ ਮਹਿਲ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਇੰਜੀਲ ਵੀ ਲੈ ਗਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਫਿਲਿੱਪੀ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ, ‘ਸਾਰੇ ਸੰਤ ਪਰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਜੋ ਕੈਸਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਲਾਮ ਆਖਦੇ ਹਨ’ (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 4:22)। (ਅਖੀਰ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਨੀਰੋ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ [ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 27:24]।)

(3) ਰੋਮ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕੈਦ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ! ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਖੁਦ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ: ‘... ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਜੋ ਬੀਤਿਆ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਫੈਲਣ ਦਾ ਹੀ ਕਾਰਣ ਹੋਇਆ’ (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:12)।

ਰੋਮੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਰੋਕ ਟੋਕ ਬਿਨਾਂ (ਆਇਤ 30, 31)

ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਘਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਸੀ ਭਾਵ ਉਹ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਜੋ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਆਦਰ ਭਾਉ ਕਰਦਾ’ ਸੀ (ਆਇਤ 30ਅ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਕੌਮ, ਮਸੀਹੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਮਸੀਹੀ ਸਭ ਸਨ। ਉਹ ‘ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਅੱਤ ਦਿਲੇਰੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ⁴⁵ ਦੇ ਵਿਖੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ’ (ਆਇਤ 31)। ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ’ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਸਾਫ਼ ਦਿਲੀ ਅਤੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।⁴⁶

ਜ਼ਬਾਨੀ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ ਵੀ ਵਧਾਇਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਕਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪੱਤਰੀਆਂ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ: ⁴⁷ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤਰੀ, ਜੋ ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ; ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤਰੀ, ਫਿਲਿੱਪੀ ਦੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੇ ਨਾਂਅ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪੱਤਰ; ਕੁਲੁਸੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤਰੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਕੇ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕੁਧਰਮ ਨਾਲ ਜੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਅਤੇ ਫਿਲੋਮੋਨ ਦੀ ਪੱਤਰੀ, ਜੋ ਇਕ ਦੋਸਤ ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਿੱਜੀ ਚਿੱਠੀ ਹੈ।⁴⁸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ ਸਾਡਾ ਗਿਆਨ ਕਾਫ਼ੀ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੌਲੁਸ ਨਾਲ ਲੂਕਾ ਅਤੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਵਰਗੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋਸਤ ਸਨ।⁴⁹ ਯੂਹੰਨਾ ਮਰਕੁਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਰਸੂਲ ਨਾਲ ਫੇਰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ।⁵⁰ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਨ

ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਰਿਸਤਰਖੁਸ,⁵¹ ਇਪਫਰੁਦਿਤੁਸ, ਤ੍ਰੇਖਿਕੁਸ, ਯੂਸਤੁਸ, ਇਪਫ੍ਰਾਸ ਅਤੇ ਦੇਮਾਸ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।⁵² ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸਭ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੱਤਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਿੰਨੀ ਫਿਕਰ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਸਿਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਕੀਤਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 4: 1)⁵³ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕੁਝ ਮੰਡਲੀਆਂ ਨੇ ਰੋਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਭੇਜੇ (ਵੇਖੋ ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 4: 18)। ਆਪਣੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਨੀ ਲੋੜਾਂ ਜਾਣਨ ਲਈ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਵੀ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਵਿਚ ਦੂਤ ਘੱਲੇ।⁵⁴

ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਹੈ। ਉਹਨੇ ‘ਜਤਨਾਂ,’ ‘ਬਿਪਤਾਵਾਂ,’ ਅਤੇ ‘ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ’ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:30; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:24; 2: 1)। ਉਹ ਉਮਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ (ਫਿਲੇਮੋਨ 9)। ਉਹਦੀ ਬਹੁਤੀ ਚਿੰਤਾ ਰੋਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭਾਈਆਂ ਲਈ ਸੀ ਜੋ ‘... ਝਗੜੇ ਨਾਲ ... ਮਸੀਹ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ [ਸਨ] ... ਇਹ ਸਮਝ ਭਈ ਮੇਰੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਕਲੇਸ਼ ਪੁਚਾਉਣ’ (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:15, 17)। ਐਨੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਅਮਲੀ ਸੀ: ‘ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਬਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਸੱਭੇ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ’ (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 4:13; ਵੇਖੋ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:29)⁵⁵ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਛੁੱਟਦਾ ਜਾਂ ਮਰ ਜਾਂਦਾ, ਇਸ ਸਭ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਉਹ ਤਿਆਰ ਸੀ (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:19-24, 27; 2:17)⁵⁶

ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਫੈਲਾਉਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਦੁਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਾਣੀ ਲਈ ਬੁਹਾ ਖੋਲ੍ਹੇ ... ਭਈ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਵਰਨਣ ਕਰਨਾ ਜੋਗ ਹੈ ਤਿਹਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰਾਂ’ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4:3, 4)⁵⁷ ਉਹਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ:

ਹੇ ਭਰਾਵੇਂ, ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣੋ ਭਈ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਜੋ ਬੀਤਿਆ ਸੇ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਫੈਲ ਜਾਣ ਦਾ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ। ਐਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪਲਟਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭਨਾਂ ਉੱਤੇ ਉਜਾਗਰ ਹੋਇਆ ਭਈ ਮੇਰੇ ਬੰਧਨ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਹਨ। ਅਰ ਬਹੁਤੇ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਹਨ ਮੇਰੇ ਬੰਧਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਨਿਧੜਕ ਵਚਨ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਦਲੇਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:12-14)।

ਦੁਆਵਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕੇ ਖੁਦਾ ਨੇ ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਰਕਤ ਪਾਈ ਸੀ। ਪਲਟਨ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਉੱਤੇ ਪਏ ਅਸਰ ਅਤੇ ਕੈਸਰ ਦੇ ਘਰ ਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਨਬਦਲੀ ਦੇ ਇਲਾਵਾ (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:13; 4:22), ਰੋਮ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਅਨੋਖੀ ਮਨਬਦਲੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਭਗੌੜਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਉਨੋਸਿਮੁਸ ਨਾਂਅ ਦਾ ਇਕ ਗੁਲਾਮ ਜੋ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨੱਸ ਆਇਆ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ

ਸੀ (ਫਿਲੋਮੋਨ 10-21)। ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਰੋਮ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਬਚਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੌਲੁਸ 'ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਅੱਤ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ... ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਿਖੇ ਉਪਦੇਸ਼' ਦਿੰਦਾ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 28:31)।

ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਲੂਕਾ ਦੀ ਉਸ 'ਆਖ਼ਰੀ ਗੱਲ' ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਮੂਲ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਖ਼ਰੀ ਭਾਵ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਹੈ 'ਬਿਨਾਂ ਰੋਕ ਟੋਕ ਅੱਤ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ... ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਿਖੇ ਉਪਦੇਸ਼' (ਆਇਤ 31)। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਹੱਥ ਬੱਧੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਹਦੀ ਜੀਭ ਅਜ਼ਾਦ ਸੀ। ਉਹ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇੰਜੀਲ ਤਾਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕੈਦੀ ਉਹ ਸੀ, ਵਚਨ ਨਹੀਂ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2:9)।

ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਫੈਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਜੈਕਾਰੇ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਕੇ ਲੂਕਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ।

ਸਾਰ

ਇਸ ਪਾਠ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'ਆਖ਼ਰੀ ਗੱਲ,' ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਗੱਲ ਲਈ ਹੀ ਹੈ। 10 ਨਵੰਬਰ 1942 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਵਿੰਸਟਨ ਚਰਚਿਲ ਨੇ ਇਕ ਉਦਾਸ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ, ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਹਵਾਈ ਫੌਜ ਲੰਡਨ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੋਰਚੇ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਮੀਦ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਦਹਾੜਿਆ: 'ਇਹ ਅਖ਼ੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਖ਼ੀਰ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ। ਪਰ, ਸਾਇਦ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਦਾ ਅਖ਼ੀਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।' ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ: ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 28 ਅਧਿਆਇ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਫੈਲਣ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ਬਖ਼ਰੀ ਦੇ ਫੈਲਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਆਖ਼ਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਲੜੀ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਸ ਰੋਮਾਂਚ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਆਂਗੇ ਜੋ ਲੂਕਾ ਦੇ ਆਪਣੀ ਆਖ਼ਰੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ, ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਬਗ਼ੈਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ: ਇੰਜੀਲ ਲਈ ਸਾਡੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵਿਚ 'ਆਖ਼ਰੀ ਗੱਲ' ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਫੈਲਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਪੌਲੁਸ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਤਕ ਇੰਜੀਲ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਂਗ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ? ਕਿੰਨੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੇ ਆਖ਼ਰੀ ਗੱਲ ਇਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿ 'ਉਹਨੇ ਸਿਰਫ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸੋਚਿਆ; ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਫਿਕਰ ਸੀ; ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਹੀ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਿਹਾ।' 'ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੀ ਲਾਭ ਜੇ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਕਮਾਵੇ ਪਰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰੇ? ਅਥਵਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕੀ ਦੇਵੇਗਾ?' (16:26)⁵⁸

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਆਇਤ 31 ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲੂਕਾ ਦੀ ਆਖਰੀ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰੈੱਸ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਹੈ। ਇਹ 19:20 ਵਿਚਲੀ ਪਿਛਲੀ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰੈੱਸ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਭ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਅਧਿਆਇ 28 ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ।²ਭੂ-ਮੱਧ ਸਾਗਰ 'ਤੇ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨਾ ਮਾਰਚ ਤਕ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਹਵਾ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਸਹੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕੰਢੇ-ਕੰਢੇ ਫ਼ਰਵਰੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ (ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਦਿਨ ਦਾ ਸਫ਼ਰ) ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।³ਕਾਂਸਟੀਲੇਸਨ ਜੈਮਿਨੀ (ਜੁੜਵਾਂ) ਦਾ ਨਾਂਅ ਕਾਲਪਨਿਕ ਦੰਦ ਕਥਾ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।⁴ਅਜਿਹੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ 'ਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਲਈ, ਵੇਖੋ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 8:4-6।⁵ਲੂਕਾ (ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਅਰਿਤਰਖੁਸ) ਸੂਬੇਦਾਰ, ਉਹਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।⁶'ਮਾਲਟਾ ਤੋਂ ਰੋਮ ਤਕ' ਵਾਲਾ ਨਕਸ਼ਾ ਵੇਖੋ।⁷ਰੇਗਿਉਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੰਦ ਕਥਾ ਦੇ ਕਰਿਬਦਿਸ ਅਤੇ ਸਿੱਲਾ ਦੀ ਚੱਟਾਨ ਸੀ। ਯੂਨਾਨੀ ਕਾਲਪਨਿਕ ਦੰਦ ਕਥਾ ਵਿਚ ਕਰਿਬਦਿਸ ਅਤੇ ਸਿੱਲਾ ਸਮੁੰਦਰੀ ਦਿਉ ਸਨ ਜੋ ਮਲਾਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।⁸'ਉੱਥੋਂ ਚੱਕਰ ਖਾ ਕੇ' ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਲਾਹਾਂ ਦੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਇਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹੋ ਕੇ ਆਉਣ।⁹ਬਰਨਾਰਡ ਆਰ. ਯੰਗਮੈਨ, *ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਟੂ ਦਾ ਬਾਈਬਲ*, ਬੁਕ 4, *ਸਪੈਰੈਡਿੰਗ ਦਾ ਗੌਸਪਲ* (ਲੰਡਨ: ਹਲਟਨ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨ, 1956), 90. ਪੇਂਪੇ 79 ਈ. ਵਿਚ ਵੈਸ਼ੁਵਿਯੂਸ ਤੋਂ ਆਏ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸਵਾਹ ਹੇਠ ਦੱਬਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।¹⁰ਪੌਲੁਸ ਦੇ 'ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੰਡਾ' ਫੈਲ ਵੀ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

¹¹ਪ੍ਰੋਵਾਸ ਵਿਚ ਇਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। *ਟਰੱਥ ਫਾਰ ਟੁਡੇ* ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 4' ਦੇ ਪਾਠ 'ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ' ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20:6, 7 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।¹²ਕੁਰਨੇਲਿਉਸ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 10) ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਪਲਟਨ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:13) ਸਣੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵੀ ਮਸੀਹੀ ਬਣ ਗਏ।¹³ਅੱਪੀਅਨ ਰਾਹ ਦਾ ਨਾਂਅ 312 ਈ. ਪੂ. ਵਿਚ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸੜਕ ਦਾ ਕੁਝ ਖਰਚਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅੱਪੀਉਸ ਕਲੌਦਿਉਸ ਕੇਸਸ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਸੀ। ਅੱਪੀਉਸ ਮਰਦਮ-ਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਰਖਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਅਹਿਮ ਰੋਮੀ ਅਧਿਕਾਰੀ 'ਸੈਂਸਰ' ਦੇ ਨਾਂਅ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ।¹⁴ਯੂਨਾਨੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ 'Appii forum' ਹੈ (ਵੇਖੋ KJV)। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਫੋਰਮ ਇਕ ਮੁੱਖ ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਚੌਕ' ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।¹⁵ਉਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਸਰਾਵਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਹੋਟਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ (ਭਾਵ ਰੈਣ ਬਸੇਰੇ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਲਈ ਕਮਰੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ)।¹⁶ਕੁਝ ਲੋਕ 30 ਮੀਲ ਚੱਲ ਕੇ ਰੁਕ ਕਿਉਂ ਗਏ ਸਨ ਜਦ ਕਿ ਹੋਰ ਦਸ ਮੀਲ ਅੱਗੇ ਚਲੇ ਗਏ? ਇਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਨੇ ਮਜ਼ਾਕ ਵਿਚ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਵਾਨਮਸੀਹੀ ਤਰਤਾਲੀ ਮੀਲ ਚੱਲੇ ਜਦ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਸੀਹੀ ਤੇਤੀ ਮੀਲ ਚਲ ਕੇ ਖੱਕ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਦੋਹਰਾ ਸਵਾਗਤ ਹੋਵੇ।¹⁷ਐਫ. ਐਫ. ਬਰੂਸ, *ਦ ਬੁਕ ਆਫ ਐਕਟਸ*, ਸੋਧਿਆ ਅੰਕ, ਦ ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਠ ਦ ਨਿਊਟੈਸਟਮੈਂਟ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਨਜ਼ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1988), 502।¹⁸ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ 'ਅਸੀਂ' ਸ਼ਬਦ ਵਾਲੀਆਂ ਇਹ ਆਖਰੀ ਆਇਤਾਂ ਹਨ।¹⁹ਵੈਸਟਰਨ ਟੈਕਸਟ ਵਿਚ ਹੈ 'ਜਦ ਅਸੀਂ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।' ਇਸ ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਕੈਦੀ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਲੂਕਾ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕਿ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਅੱਗੇ ਜਾਰੀ ਰਖਦਾ ਹੈ।²⁰'ਅੱਡਾ' ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੋਮ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੂਕਾ, ਅਰਿਸਤਰਖੁਸ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ।

²¹ਪੌਲੁਸ ਨਾਲ ਖ਼ਾਸ ਸਲੂਕ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੇਸਤੁਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਉਹ ਲਿਖਤ ਰਿਪੋਰਟ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਡੱਬਣ ਨਾਲ ਬਚ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ; ਨਾ ਵੀ ਬਚੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਯੁਲਿਉਸ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆਂ ਗੱਲਾ ਦਸ ਹੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਵੀ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਣ।²²ਰੋਮ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੌਲੁਸ ਦਾ ਰਵਾਇਤੀ ਕਮਰਾ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਿੱਥੇ ਸੀ।²³ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਲਾਏ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਇਹ ਸਨ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ।²⁴'ਇਸਰਾਈਲ ਦੀ ਆਸ' ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ

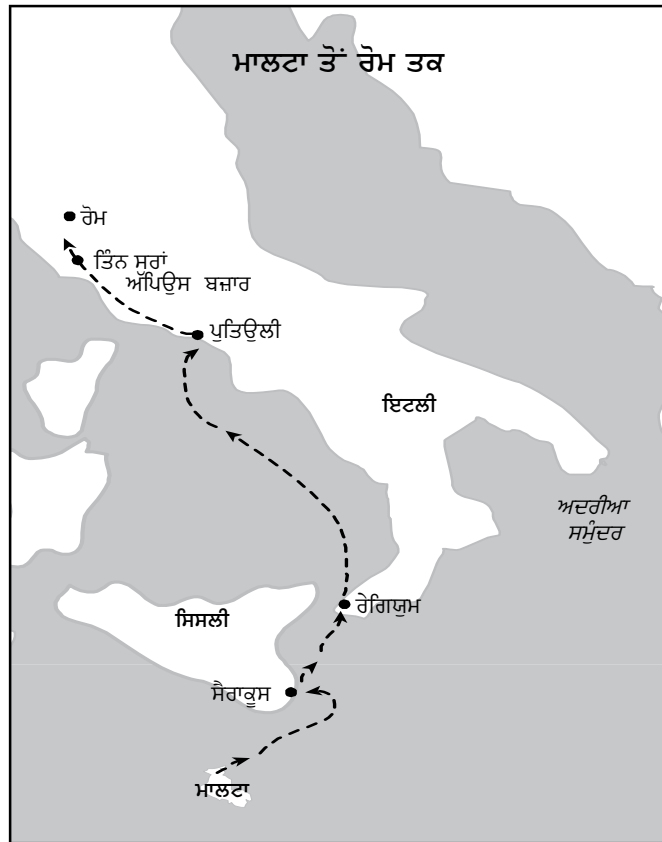
ਮਸੀਹ ਦੇ ਆਉਣ ਅਤੇ ਇਸਰਾਈਲ ਕੌਮ ਦੇ ਫ਼ੇਰ ਤੋਂ ਬਹਾਲ ਹੋਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲੜੀ ਵਿਚ ਵੇਖ ਚੁਕੇ ਹਾਂ, ਇਸ ਆਸ ਵਿਚ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦਾ ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਪੌਲਸ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਣ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਕੇ ਕੈਦ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਵੇਖੋ 23:6; 26:6, 7)।²⁵ ਪੌਲਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁੱਟ 'ਤੇ ਲਮਕੀ ਜ਼ਿਜੀਰ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਹੱਥ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।²⁶ ਕਈਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਤੋਂ ਰੋਮ ਤਕ ਵਚਨ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਡਾ ਹੈ ਕਿ ਰੋਮ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਯਹੂਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਹੁਣ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਨਿੱਕਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।²⁷ *ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ* ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 5' ਦੇ ਪਾਠ 'ਪੌਲਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ' ਵਿਚ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 24:5, 14 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।²⁸ ਸੱਚੀ ਮਸੀਹੀਅਤ ਨਾਲ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾ ਹੀ ਲਵੇਗਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੀ ਮਸੀਹੀਅਤ 'ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੋਕ ਗੱਲਾਂ' ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣ।²⁹ ਕਈਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਉਹਦੇ ਡੇਰੇ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਆਇਤ 30 ਵਾਲੇ 'ਘਰ' ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਇੱਕੋ ਥਾਂ ਹਨ। ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।³⁰ *ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ* ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, 1' ਦੇ ਸਫ਼ਾ 32 'ਤੇ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 1:3 'ਤੇ ਨੋਟਸ ਵੇਖੋ।

³¹ ਵੇਖੋ 17:1-3. ³² ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕ ਆ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ।³³ ਆਇਤ 17 ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ 'ਸਾਡੇ ਵੱਡਿਆਂ' ਆਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਕਰਾਈ। ਪਰ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਯਿਸੂ ਬਾਰੇ ਉਹਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਉਹਨੇ 'ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਡਿਆਂ' ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਫ਼ਾਸਲਾ ਬਣਾ ਲਿਆ।³⁴ ਇਹ ਯਸ਼ਾਯਾਹ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਤੋਂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਇਤ ਹੈ।³⁵ ਯੂਹੰਨਾ 12:40 ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਯੂਹੰਨਾ ਮੱਤੀ 13, ਮਰਕੁਸ 4 ਅਤੇ ਲੂਕਾ 8 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਹੀ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।³⁶ ਬਰੂਸ, 508. ³⁷ ਰਿਕ ਐਂਚਲੇ, 'ਦ ਸਟੋਰੀ ਓਫ਼ ਨੈਵਰ ਐਂਡਸ,' 3 ਮਈ 1987 ਨੂੰ ਸਦਰਨ ਹਿਲਜ਼ ਚਰਚ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਾਈਸਟ, ਅਬਿਲੇਨ, ਟੈਕਸਸ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਸਰਮਨ।³⁸ ਲੂਕਾ ਨੇ ਰੋਮ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਦੇ ਦੋ ਸਾਲ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਸੋਲਾਂ ਆਇਤਾਂ ਲਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਆਇਤਾਂ ਹੀ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇੰਜੀਲ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾਉਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੂਕਾ ਨੇ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਭਰੀ, ਸੋ ਇਹ ਘਟਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਅਹਿਮ ਸੀ। ਇਹਦਾ ਮਕਸਦ ਵੀ ਇਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।³⁹ ਰਿਚਰਡ ਓਸਟਰ, *ਦ ਐਕਟਸ ਆਫ਼ ਦ ਅਪੋਸਟਲਜ਼*, ਭਾਗ 2, ਦ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਡ ਕਮੇਂਟਰੀ ਸੀਰੀਜ਼ (ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਸਵੀਟ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1979), 180. ⁴⁰ ਆਈ. ਹਾਵਰਡ ਮਾਰਸਲ, *ਦ ਐਕਟਸ ਆਫ਼ ਦ ਅਪੋਸਟਲਜ਼*, ਦ ਟਿਡੇਲ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੇਂਟਰੀਜ਼, ਸੰਪਾ. ਆਰ. ਵੀ. ਜੀ. ਟਾਸਕਰ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਜ਼ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1980), 425.

⁴¹ ਉਹੀ। ⁴² ਰੋਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਪੌਲਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰੋਮ ਦੀ ਸੀ। ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਮਕਾਨ ਇਸੇ ਲਈ ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਫੰਡ 'ਫ੍ਰੀ' ਹੋਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਰਤਾਂ ਵੀ ਜੁੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।⁴³ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਫ਼ਿਲਿੱਪੋ ਤੋਂ ਆਈ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 2:25; 4:10-14, 18)। ਕਈ ਲੋਕ ਇਹ ਵੀ ਕਿਆਫ਼ਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੂੰ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੀਰਸ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੌਲਸ ਤੰਬੂ ਬਣਾ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।⁴⁴ ਜੇ. ਡਬਲਯੂ. ਮੈਕਗਰਵੇ, *ਨਿਊ ਕਮੇਂਟਰੀ ਆਨ ਐਕਟਸ ਆਫ਼ ਅਪੋਸਟਲਜ਼*, ਅੰਕ 2 (ਡਿਲਾਈਟ, ਆਰਕੈਂਸਾ: ਗੋਸਪਲ ਲਾਈਟ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., ਮਿਤੀ ਰਹਿਤ), 287. ⁴⁵ 'ਪੁਭੂ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ' ਦੇ ਇਸ ਪੂਰੇ ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਪੁਭੂ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀਦਾਤੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਭ ਅਚਰਜ ਸੱਚਾਈਆਂ ਲਿਪਟੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।⁴⁶ ਜੌਨ ਆਰ. ਡਬਲਯੂ. ਸਟਾਟ, *ਦ ਸੇਸ਼ਜ਼ ਆਫ਼ ਐਕਟਸ* (ਡਾਊਨਰਜ਼ ਗ੍ਰੇਵ, ਇਲਿਨੋਇਸ: ਇੰਟਰਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1994), 400 ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।⁴⁷ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਪਤਰੀਆਂ ਨੇ ਪੌਲਸ ਦੇ ਕੈਦੀ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 3:1; 4:1; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:13; ਕੁਲੁਸੀਆਂ 4:3, 18; ਫ਼ਿਲੋਮੋਨ 1, 9, 13)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਸਬੰਧ ਹਨ (ਜੇ ਪੌਲਸ ਨਾਲ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਆਦਿ), ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਇੱਕੋ ਥਾਂ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ 'ਕੈਸਰ ਦੇ ਘਰ' (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 4:22; 1:13 ਵੀ ਵੇਖੋ) ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੌਲਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕੈਦ ਦੌਰਾਨ ਰੋਮ ਤੋਂ ਹੀ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੌਲਸ ਨੇ ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਵੀ ਲਿਖੀ, ਜੋ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 13:19, 23, 24)। ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਲਈ *ਟਰੁੱਥ ਫ਼ਾਰ ਟੁਡੇ* ਦੇ (ਜੁਲਾਈ 1993 ਦੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਅੰਕ) 'ਦੇ ਸਰਵੇ ਦ

ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ' ਵਿਚ ਵੇਖੋ।⁴⁸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰਾਂ ਪੱਤਰੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ, *ਟਰੱਥ ਫਾਰ ਟੁਡੇ* ਦੇ (ਜੁਲਾਈ 1993 ਦੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਅੰਕ) 'ਏ ਸਰਵੇ ਆਫ਼ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ' ਵਿਚ ਵੇਖੋ।⁴⁹ ਵੇਖੋ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1: 1; 2: 19-23; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1: 1; 4: 14; ਫਿਲੋਮੋਨ 24।⁵⁰ ਵੇਖੋ ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4: 10; ਫਿਲੋਮੋਨ 24; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 13: 13; 15: 36-40; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4: 11।

⁵¹ ਅਰਿਸਤਰਖੁਸ ਪੌਲੁਸ ਨਾਲ ਰੋਮ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ।⁵² ਵੇਖੋ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 6: 1; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 2: 25; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1: 7; 4: 7, 10, 11-14; ਫਿਲੋਮੋਨ 23, 24। ਦੇਮਾਸ ਬਾਰੇ 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4: 10 ਵੀ ਵੇਖੋ।⁵³ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਲੁੱਸੇ ਅਤੇ ਲੋਦੀਕੀਆ ਵਰਗੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆਵਾਂ ਵੀ ਸਨ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਅਫ਼ਸੁਸ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਾਇਮ ਹੋਈਆਂ ਸਨ, ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਉਹ ਆਪ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1: 7, 8; 2: 1; 4: 16)।⁵⁴ ਵੇਖੋ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 6: 21; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 2: 19, 23, 25-30; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4: 7, 8, 10।⁵⁵ ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 3; 4 'ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ' ਤੇ ਮੂਲ 'ਟੈਕਸਟ ਬੁਕ' ਹੈ।⁵⁶ ਉਹਨੂੰ ਛੁੱਟ ਜਾਣ ਦੀ ਆਸ ਸੀ (ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 1: 25, 26; 2: 24; ਫਿਲੋਮੋਨ 22), ਪਰ ਇਹ ਛੁੱਟਣਾ ਉਹਦੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ।⁵⁷ ਉਹ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੀਰੋ ਨੂੰ ਵਚਨ ਸੁਣਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।⁵⁸ ਜੇ ਇਸ ਪਾਠ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਰਮਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ 'ਆਖ਼ਰੀ ਗੱਲ' ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜੋ ਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ: 'ਉਹ ਖ਼ੁਦਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਸੋ ਉਹਨੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ!'

ਆਪਣੀ ਕੈਦ ਬਾਰੇ ਪੌਲਸ ਦਾ ਵਤੀਰਾ

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਆਖਰੀ ਭਾਗ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਪੌਲਸ ਵੱਲੋਂ ਕੈਦ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ (ਜਾਂ ਕਾਰਣਾਂ) ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਹੇ ਸਨ, ‘ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਵਿਖੇ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਈਦਾ ਹੈ’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 23:6; 24:21)। ਰਾਜਾ ਅਗਿੱਪਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਮੈਂ ਉਸ ਕਰਾਰ ਦੀ ਆਸ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪਿਓ-ਦਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੜਾ ਹਾਂ’ (26:6)। ਰੋਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਹਨੇ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ‘ਮੈਂ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਆਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਐਸ ਸੰਗਲ ਨਾਲ ਜਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ’ (18:20)।

ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪੱਤਰੀਆਂ ਲਿਖਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ‘... ਪਰਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲਈ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦਾ ਕੈਦੀ’ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 3:1) ਅਤੇ ‘ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਕੈਦੀ’ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 4:1) ਸੀ। ਉਹਨੇ ‘ਮੇਰੇ ਬੰਧਨ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਮਿੱਤ ਹਨ’ (ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 1:13), ‘... ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ... ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਝੱਲਦਾ ਹਾਂ’ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:24), ਅਤੇ ‘ਮਸੀਹ ਦੇ ਭੇਤ’... ਜਿਹਦੇ ਕਾਰਣ ਮੈਂ ਜਕੜਿਆ ਵੀ ਪਿਆ ਹਾਂ’ (ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4:3) ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਫਿਲੇਮੋਨ ਦੇ ਨਾਂ ਆਪਣੇ ਖ਼ਤ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਫੇਰ ‘ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਦਾ ਬੰਧੂਆ’ ਹੋਣ (ਫਿਲੇਮੋਨ 1, 9) ਅਤੇ ‘ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ’ (ਫਿਲੇਮੋਨ 13) ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਪੌਲਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ‘ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ’ ਜਾਂ ‘ਖ਼ੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ਉਹ ਸਜ਼ਾ’ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜੋ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਉਹਨੇ ਇਹਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨਤਮ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਕਸਦਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖ਼ੁਸ਼ਖ਼ਬਰੀ ਫੈਲਾਉਣ, ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ‘ਫਸੇ’ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਿਚ ‘ਬੱਧਾ’ ਪਾਓ ਜੋ ਸੁਲਝਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਇਹ ਖ਼ਿਆਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ, ਸਗੋਂ ‘ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ [ਅਤੇ ਲਈ] ਕੈਦੀ’ ਹੋ। ਕਿਹਨੂੰ ਪਤਾ? ਪੌਲਸ ਵਾਂਗ ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਮਕਸਦ ਹੋਵੇ (ਰੋਮੀਆਂ 8:28)!

ਟਿੱਪਣੀ

¹ ‘ਮਸੀਹ ਦਾ ਭੇਤ’ ਮਸੀਹ ਬਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਦੋਂ ਤਕ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਜਦ ਤਕ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਪਾਏ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ‘ਤੇ ਪੂਰਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 3:3-5)।

ਕੈਸਰ ਦਾ ਘਰਾਣਾ

1. ਜੂਲੀਅਸ, 49-44 ਈ.ਪੂ.।
 - ੳ. 78 ਈ.ਪੂ. ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੌਪੋ ਅਤੇ ਕਰੇਸਸ ਨਾਲ ਤਿਕੜੀ ਰਾਜ ਦਾ ਭਾਗ।
 - ਅ. ਵੱਡੀ ਫੌਜੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਰੋਮ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਇਆ। ਤਿਕੜੀ ਰਾਜ ਦਾ ਆਗੂ ਬਣਿਆ।
 - ੲ. 44 ਈ.ਪੂ. ਵਿਚ ਜੂਲੀਅਸ ਦੇ ਤਾਕਤ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੋਕਰਾਜ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬਰੁਟਸ ਅਤੇ ਕੈਸੀਅਸ ਰਾਹੀਂ ਹੱਤਿਆ।
 - ੳ. ਉਹਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਹਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪੂਛਲ ਤਾਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਉਹ ਦੇਵਤਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਲੋਕ ਉਹਨੂੰ 'ਇਲਾਹੀ ਜੂਲੀਅਸ' ਆਖਣ ਲੱਗੇ।
2. ਅਗਸਤੁਸ (ਓਕਟੇਵੀਅਨ), 31 ਈ.ਪੂ.-14 ਈ.।
 - ੳ. 31 ਈ.ਪੂ. ਵਿਚ ਐਕਟੀਉਮ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰੀ ਮਿਲਣ ਤਕ ਐਂਟਨੀ ਅਤੇ ਲੇਪੀਡਸ ਨਾਲ ਤਿਕੜੀ ਰਾਜ ਵਿਚ।
 - ਅ. ਜੂਲੀਅਸ ਦਾ ਗੋਦ ਲਿਆ ਪੁੱਤਰ।
 - ੲ. ਇਹਨੇ ਸਿਨੇਟ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਮੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਗਸਤੁਸ (ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਦੇਵਤਿਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਸੀ) ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਰਾਜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਕਹਾਉਣ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਸੇ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। 27 ਈ.ਪੂ. ਤੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਖਵਾਉਣ ਲੱਗਾ ਜੋ ਹਕੂਮਤ (ਉਦੋਂ ਤਕ ਲੋਕਰਾਜ) ਦ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ।
 - ੳ. ਆਮਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਨਿਆਂ ਪਸੰਦ ਹਾਕਮ, ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੇਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। 14 ਈਸਵੀ ਵਿਚ 76 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਇਹਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।
3. ਤਿਬਰਿਉਸ, 14-37 ਈਸਵੀ।
 - ੳ. ਅਗਸਤੁਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ। ਇਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ।
 - ਅ. ਯੂਹੰਨਾ ਬਪਤਿਸਮਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ। ਇਹਨੇ ਪਿਲਾਤੂਸ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆ ਦਾ ਹਾਕਮ ਬਣਾਇਆ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਅਤੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਪਿਲਾਤੂਸ ਦੀ 'ਕਥਿਤ' ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਐਨਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਨੇਟ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਮੀ ਦੇਵਤਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ।
 - ੲ. ਬਾਅਦ ਦੇ ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਸਿਵਰੁਸ (222 ਈਸਵੀ) ਦਾ ਇਕ ਸਾਂਝਾ ਮੰਦਿਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਬਰਾਹਾਮ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਧੜ ਦੇ ਬੁੱਤ

ਸਨ।

4. ਕਲੀਗੁਲਾ, 37-41 ਈਸਵੀ।

ੳ. ਤਿਬਰਿਉਸ ਦਾ ਪਾਗਲ ਭਤੀਜਾ। ਇਹਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਵਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਹੈਕਲ ਵਿਚ ਉਹਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਲਵਾਉਣ।

ਅ. ਆਪਣੇ ਹੀ ਗਾਰਡਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

5. ਕਲੌਦਿਉਸ, 41-54 ਈਸਵੀ।

ੳ. ਕਲੀਗੁਲਾ ਦਾ ਅੰਕਲ। ਨਿਆਂ ਪਸੰਦ ਹਾਕਮ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਹੈਰੋਦੇਸ ਅਗ੍ਰਿਪਾ ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਸਾਥੀ; ਉਹਨੂੰ ਯਹੂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਮਰੀਆ ਦਾ ਰਾਜਪਾਲ ਬਣਾਇਆ।

ਅ. 49 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਮ 'ਚੋਂ ਕੱਢਿਆ। ਸਿਟੋਨੀਅਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਭੜਕੇ ਦੰਗਿਆਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਕਿਸੇ 'ਖ਼ੁਸ਼ਟਸ' ਦੀ ਚੁੱਕਣਾ ਕਰਕੇ ਸੀ।

ੲ. ਇਹਦੀ ਚੌਥੀ ਪਤਨੀ ਅਗ੍ਰਿਪਿੰਨਾ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੀਰੋ (ਕਲੌਦਿਉਸ ਦਾ ਗੋਦ ਲਿਆ) ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ।

6. ਨੀਰੋ, 54-68 ਈਸਵੀ।

ੳ. ਸੌਤੇਲੇ ਬਾਪ ਦੇ ਕਤਲ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਅਸਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਹਦੇ ਉਸਤਾਦ, ਸਪੇਨ ਦੇ ਸਿਨੇਕਾ ਵਰਗੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚ ਸੀ। ਅਖਾਇਆ ਦੇ ਹਾਕਮ ਗਲੀਓ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਕੂਮਤ ਕੀਤੀ।

ਅ. ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਗਲ ਬੇਰਹਿਮ ਹਾਕਮ ਬਣ ਗਿਆ। ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ; ਆਪਣੀ ਗਰਭਵਤੀ ਪਤਨੀ ਉਕਟੇਵੀਆ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ; ਸਿਨਿਕਾ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ; ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਵੱਡੇ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸ਼ਲੀਲ ਨਾਟਕ ਕਰਵਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦਾ ਸੀ; ਆਪਣਾ ਰੱਬ ਦੌੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ।

ੲ. 64 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਰੋਮ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹਨੂੰ 'ਨੀਰੋ ਪੁਲਿਸ' ਨਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸੀ। ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਤਸੱਦਦ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। 68 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ।

7. ਵਿਸਪੇਸੀਅਨ, 69-79 ਈਸਵੀ।

ੳ. ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਇਕ ਕਾਮਯਾਬ ਜਰਨੈਲ। ਇਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਨੀਰੋ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ 69 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਯਹੂਦੀਆਂ

ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੰਗ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨੂੰ ਚੌਥਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਟਾਈਟਸ ਨੂੰ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ।

ਅ. ਤਿਬਰਿਉਸ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੇਲੇ ਆਈ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰੋਮ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਸਾਇਆ। ਵਸਾਉਣ ਵਿਚ ਕਲੋਸੀਉਮ ਅਤੇ ਆਰਕ ਆਫ਼ ਟਾਈਟਸ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ।

8. ਟਾਈਟਸ, 79-81 ਈਸਵੀ।

ੳ. 70 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੀ ਕਿਲ੍ਹਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਯਹੂਦੀਆਂ 'ਤੇ ਫ਼ਤਹਿ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਰੋਮ ਵਿਚ ਆਰਕ ਆਫ਼ ਟਾਈਟਸ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਇਆ।

9. ਡੋਮਿਸ਼ੀਅਨ, 81-96 ਈਸਵੀ।

ੳ. ਟਾਈਟਸ ਦਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਭਰਾ।

ਅ. ਇਕ ਜ਼ਾਲਮ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹਨੇ ਯਹੂਦੀ, ਮਸੀਹੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ।